

52428

1943. jan - máj

VICSAY LAJOS:

1-5. füzet

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

JANUÁR, FEBRUÁR

Terjesztető. 193

1942 NOV. 5.

hó 7 a

kir. ügyész

1943.

H: 6-10. füzet

SZEGED

1.—2. FÜZET

VIII. ÉVF.

SZEGED VÁROSI NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓ RÉSZVÉNYTARSASÁG SZEGED, KÁRASZ-UTCA

Szerkesztőség Szeged, Gyertyámosi-u. 6. Megrendelhető: Szeged, Kálvária-u. 7.

Előfizetési díj egy évre P 720.

Ha nem óhajt előfizetni, kérjük a füzetet postafordultával
visszaküldeni.

TARTALOM

JANUÁR:

Szembe a sorssal!
A tanítás bírálata.

Tanítások.

- III. oszt. Ének.
- III. „ Számolás és mérés.
- IV. „ Számolás és mérés.
- V. „ Számolás és mérés.
- V. „ Történelem.
- VI. „ Olvasmánytárgyalás.

Mesedélután.

Segítsünk az inségeseken!
Ismeretterjesztő előadás.

FEBRUÁR:

A hóvirág diadala.
A tanítás módszeres felépítése.
Ünnepi beszéd.
Március 15-i ünnepély.
Az első nemzeti hadsereg.
Az a nagy március 15.

Tanítások.

- III. oszt. Költeménytárgyalás.
- IV. „ Olvasmánytárgyalás.
- IV. „ Számolás és mérés.
- V. „ Számolás és mérés.
- V. „ Alkotmánytan.
- V. „ Történelem.
- VI. „ Olvasmánytárgyalás.
- VI. „ Gazdaságtan.
- VII. „ Olvasmánytárgyalás.

Mesedélután.

A Gyakorlati Pedagógia előfizetési díja egy évre P 7.20.

**Ha nem óhajt előfizetni, kérjük a füzetet postafordultával
visszaküldeni.**

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

1943.

NEVELÉSÜGYI FÜZETEK

január

1. füzet

Szembe a sorssal!

Minden nagy ember arc képe alá oda lehetne írni e szavakat: „Tudott akarni!” Aquinói Szent Tamást megkérdezte nővére: „Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök üdvösséget?” „Akarjad elnyerni!” — volt a rövid válasz.

Nem az illik az ifjúhoz, hogy letörtten meghunyászkodjék a nehézségek előtt, hanem bátran nézzen szembe az útjába tornyosuló akadályoknak. Akármilyen borús az ég, egyszer mégis kisüt a nap! S akármilyen zord a tél, egyszer mégis csak megjön a tavasz is!

— A fiataloknak nem szabad soha letörniök! Fiataloké a munka, öregeké a pihenés. Csak meg nem ijedni! S bátran nekivágni a nehézségeknek! Az ember sokszor nehezebbnek gondolja a feladatot, mint amilyen valóságban. Pedig jól tartja egy angol közmondás: Sohasem esik olyan erősen, mint az ablakon át látszik!

— Olvasd csak, hogy már a pogány Seneca mily bölcsen gondolkodott e kérdésben. A szerencsétlenség nem törheti meg a bátor férfiút. A tűz megpróbálja az aranyat, a baj meg az erős férfiút.

A nagy emberek története tömegestől szolgál lelkesítő példákkal. Sokaknak mintha minden ellenük esküdött volna. Ezer-nyi-ezer akadály tornyosodott terveik előtt, de ők nemes örömmel feszítették neki acél-akarataikat a halomnyi nehézségnek — és győztek! Ahol örök tavasz van s örökké kedvező a természet, ott elpuhult s energiátlan emberek élnek.

Kolumbusz Kristóf milyen kálváriát járt terveivel az európai királyi udvarokban 18 éven keresztül s mily tömörkedés-kálódás dolgozott ellene. És idealista lelkesedéssel, kitartó akaratával végül is sikerült legyőznie minden ármánykodást s hozzáfoghatott nagy tervéhez: a tengeri úthoz. Tudod, hány éves volt akkor? Más ember ilyenkor már nyugalomba vonul. Ő csak akkor kezdetet élete nagy céljához!

Beethoven, a nagy muzsikusz, szinte teljesen süket volt, mikor legnagyobb mesterművét alkotta. Mózes, a zsidók nagy

szabadítója, csak akadozva tudott beszélni, de Isten segítségével s hibájának alázatos tudatában nagy vezérükké lett.

Tehát ne légy borúlátó! Ne mondd: „Én hiába kezdek akármibe, engem üldöz a sors, nekem nem sikerül semmi“. Ne mondd — mint annyian mondják: „Akinek szerencséje van, annak az ökre is borjakat ad, aki meg szerencsétlen, az úgymint mindig betöri az orrát.“ Hát, ha üldöz a sors, fordulj vele szembe s nézz vele dacosan farkasszemet! Ne tedd tétlenül ölbe kezedet. Hogy „butának áll a szerencse“ — ezzel csak a lusták és tehetetlenek vigasztalódnak, mintegy azt akarva mutatni, hogy „én azonban nagyon okos vagyok!“ Az emberek annyira hiúk, hogy a bajért, mely őket érte, mindig mást okoznak, sohasem magukat.

Hallgasd csak meg, ha valamelyik szorgalmas fiú jól tudott felelni, mint sopánkodik a lusta: „Persze! Tegnap is sonkát küldtek az osztályfőnök úrnak. Hja, ha nekünk volna vesztegetni való sonkánk...“ De azt soha be nem ismerné, hogy a másik szorgalmas s azért halad, ő meg lusta s azért marad.

Hallgasd csak meg az egyik kereskedő panaszait a másik társával szemben: „Hja, igen, ha az ember arcán nincs bőr! Igen, ha kis és nagy lopásoktól, csalásoktól nem riad vissza az ember...“ Azt azonban sohasem akarja elismerni, hogy a másik talán szorgalmasabb, ügyesebb is és kisebb igényű, mint ő, nem hajlandó belátni, hogy a másik nem bűnével boldogul, hanem erényével: makacs munkakedvével, ügyességével, fáradhatatlanságával, előrelátásával; ő pedig nem azért marad el, mert becsületes, hanem mert amellettt ügyetlen, kényelmeskedő, talán könnyen pocskol, üzletével nem is törődik.

Hát csak soha el nem veszteni a fejedet, bármily csapás szakadjon is rád! Azok mennek az életben legtöbbszörre, akik állandóan vidám lélekkel s mosolygós arccal végzik kötelességüket, jó sorsban csendesen örülnek, szerencsétlenséget férfiasan tűrnek.

A küzdés, nélkülözés nemcsak „baj“, hanem a hősiesség forrása. Ha nem volna kísértés, nem volna önuralom sem. Ha nem volna megpróbáltatás, nem volna kitartás sem. Aki küzd, erősebbé válik. Dante nagyszerű művét, a „Divina Commedia“-t száműzetésben, nyomorral küzdve írta. Petőfi legszebb költeményeit talán ott írta egy debreceni hideg télen 1843 telén, amikor szinte mindenki elhagyta s minden elfordult tőle. Az embernek sem lenne jó, ha minden sikerülne, amibe belefog. A sikertelenség alázatosságra tanít, míg az örökös siker megszárdít. Az ember mindent elviselhet a világon, csak az örökös jólétet nem.

(Tóth Tihamér.)

A tanítás bírálata.

Végignéztük néhány tantárgy módszeres feldolgozását, megbeszéltük azon módszeres egységeket, amelyek szerint az egyes tantárgyak tanítása felépül. A tanítás sikere azonban még nem biztosítható csupán a módszeres szempontok betartásával. Vannak a tanításnak más, belső és külső feltételei is, amelyeket, hogy munkánk eredményes legyen, szintén meg kell ismernünk s azokat sajátunkká kell tennünk.

Nézzük ezt a kérdést negatív módon: hogyan, milyen szempontok szerint bíráljunk el egy tanítást. Ha az alábbi menetet végignézzük, azokat magunkra vonatkoztatjuk: még jobban biztosítottuk tanításunk eredményességét.

Köztudomású, hogy a tanítás sikere a tanítási anyagtól, a tanító egyéniségétől, a tanulótól és a követett tanítási módszertől függ.

E helyen most összefoglalva adjuk az erre vonatkozó főbb szempontokat.

A) *A tanítás anyaga:*

Megfelelő volt-e az anyagmegválasztás? (Se sok, se kevés nem volt?)

Jó volt-e a részegységekre bontása?

Követett-e el tárgyi hibát?

B) *A tanító egyénisége:*

Milyen volt magatartása? (Nyugtalan, félénk, szóno-
kias stb.)

Milyen volt tanítási eljárása? (Lelkes, az osztályt magá-
val ragadó stb.)

Milyen volt beszéde? (Szabatos, világos, magyaros, ha-
daró stb.)

Kérdései megfelelőek voltak-e?

Figyelme mindenre kiterjedt-e? (Ülés, hibás nyelvhaszná-
lat stb.)

C) *A tanulókkal való bánásmódja:*

Hogyan érintkezett a tanulókkal? (Megértő, következetes,
túlszigorú....)

Sikerült-e a tanulók figyelmét fölkelteni és ébrentartani?

Bele tudta-e a tanulókat vonni a közös munkába?

Arányosan foglalkoztatott-e minden tanulót?

D) *A tanítás módszeres feldolgozása:*

a) *Előkészítés.*

Számonkérte-e a múlt óra anyagát, hogyan?

Ellenőrizte-e a házi feladatot, hogyan?

Sikerült-e a számonkéréssel áthajolnia az új anyagra?

Helyesen határozta-e meg a célt?

Az egész órához viszonyítva arányos volt-e a számonkérés
és előkészítés?

b) *Tárgyalás.*

Helyesen kapcsolta-e az új anyagot a régi ismeretekhez?
Számonkérte-e a tanulóktól addigi ismereteiket, élményeiket?

Hogyan gondoskodott a tapasztalatok (szemléletek) kiégyesítéséhez?

Helyesen szemléltetett-e?

Világos volt-e magyarázata? Ébresztett-e megfelelő érzelmeket?

Belevonta-e a tanulókat a megértetés munkájába?

Világosan határozta-e meg a nyert fogalmakat?

Milyenek voltak táblára írt följegyzései, rajzai?

Milyenek voltak kérdései? (Kifejtők, magyarázók, elemzők?)

Tagolta-e megfelelően az új anyagot, s összefoglalta-e a részeket?

Meggyőződött-e az új anyag elsajátításáról?

Megoldották-e a fölvetett kérdést?

c) *Összefoglalás.*

Hagyott-e elég időt az összefoglalásra?

Felhasználta-e az összefoglalásnál a táblai vázlatot, rajzot?

Megtett-e mindent az ismeret megrögzítése érdekében?

Elmélyítette-e megfelelően az anyag érzelmi részét?

Megvolt-e a tanításnak gyakorlati, alakí és erkölcsi eredménye?

Felhívta-e figyelmöket a további elmélyítésre, alkalmazásra?

Hogyan használta a tankönyvet?

Vázolva a fenti szempontokat, röviden meg kell állapítanunk, hogy a tanítási anyagot a tanterv szabja meg, az egyes órákon tárgyalásra kerülő anyagot, módszeres egységet azonban a tanító állapítja meg (tanmenet.) A főszempont itt az legyen, hogy az egyes módszeres egységek se túl hosszúak, se túl kevesek ne legyenek, előbbinél a tanulók befogadó képessége nem bírja az anyagot; utóbbinál nem kapnak elegendő tartalmat.

A módszeres egységet mindig olyan kisebb szakaszokra, egységekre bontsuk, amelyek a tanulók felfogó erejéhez mértek.

A tanító egyéniségéről szólva meg kell állapítanunk itt is, bár közzismert, hogy a tanító egyénisége nagy hatással van a tanulókra s egyik fontos tényezője a tanítás sikerének. Éppen ezért legyen a tanító magatartása minden modorosságtól és idegességtől mentes. Legyen lelkes, magával ragadó, természetes, kedélyes is, őszinte és vidám, hogy tanítványait állandóan magához tudja kapcsolni.

(Folytatjuk.)

TANÍTÁSOK — VÁZLATOK.

1943. február 3. hete.

Ének.

III. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Édesanyám, csak az a kérésem...

Nevelési cél: A katonás-szellem ébrentartása.

V á z l a t.

- I. *Előkészítés.* a) Számonkérés, ismétlés. Fenyő, fenyő...
c) Dal felújítása.
b) Célkitűzés.
- II. *Tárgyalás.* a) A szöveg elolvasása és megérttetése.
b) A dallam éneklése lával, ütemezés nélkül.
c) A szöveg elolvastatása ritmusosan.
d) Szöveg olvastatás ritmusosan, ütemezve.
e) Éneklés lá-val, ütemezve, ritmusosan.
f) A dal éneklése szöveggel, ütemezve, ritmusosan.
g) Hangárnyalások, kidolgozása.

III. Befejezés.

2-od, 3-ad hangközők.

Házi feladat ebből.

1943. február 2. hete.

Számolás és mérés.

III. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Fizetés nagyobb pénzzel.

V á z l a t.

I. *Előkészítés.* Fejszámolás. Mennyivel több 66, mint 39? Stb.

b) Célkitűzés.

II. *Tárgyalás.* Végy el 1 pengőből 6 f-t, mennyi marad?

$$(1 \text{ P} = 100 \text{ f} - 100 \text{ f} - 6 \text{ f} = 94 \text{ f})$$

Mennyi marad, ha 1 P-ből elveszünk:

8 fillért? 30 fillért? 58-fillért? 96 fillért?

Mennyit kapunk vissza 10 pengőből, ha fizetni kell:

30 fillért? 67 fillért? 87 fillért?

Mennyit kapunk vissza 10 pengőből, ha fizetni kell:

3 P 40 f-t? 7 P 45 f-t? 1 P 45 f-t?

X erszényében van egy darab 10 P-ös és 35 f, kifizet belőle 78 f-t, mennyi pénze marad?

(Kiveszi a 10 P-t, marad ott 35 f. A 10 P-ből kifizet 78 f-t, visszakap 9 P 22 f-t. Ezt visszatesszi erszényébe, mennyi lesz ott?)

ha az erszényben 2 db 6 P-s és 17 f van?

ha 10 db 1 P-s és 17 f van?

Mennyi marad, ha 10 P 35 f-ből elveszünk:

35 f-t? 96 f-t? 59 f-t? 47 f-t?

Vegyünk el 9 P 34 f-ből 4 P 23 f-t!

9 P 34 f-ből 4 P-t, marad 5 P 34 f

5 P-ből 43 f-t, marad 4 P 57 f

5 P 34 f meg 34 f =

Mennyi marad, ha 11 P 18 f-ből elveszünk

3 P 7 f-t? 7 P 47 f-t? 1 P 39 f-t?

Mennyi marad 100 P-ből?

III. Begyakorlás.

1943. február 2. hete.

Számolás és mérés.

IV. OSZTALY.

A tanítás anyaga: Őrmértékek.

Folyadékok mérésére őrmértéket használunk.

AZ ŐRMÉRTÉK EGYSEGE A LITER = l

A liternél kisebb őrmértékek a deciliter (dl), centiliter (cl) és a milliliter (ml.)

1 l = 10 dl = 100 cl = 1000 ml

1 dl = 10 cl = 100 ml

1 cl = 10 ml.

Nagyobb őrmértékek a hektóliter (hl)

1 hl = 100 l

Feladatok:

Hány liter: 2 hl, 3 hl 5 l, 4 hl 76 l, 8 hl 13 l, 9 hl 2 hl?

Hány deciliter: 3 l, 4 l 5 dl, 6 l 7 dl, 10 l 2 dl, 15 l 4 dl?

Hány centiliter: 1 l, 2 l, 5 l, 2 dl, 7 dl, 3 cl, 8 dl 9 cl?

Hány ml: 5 cl, 7 cl, 6 cl, 5 ml, 9 dl, 7 ml?

Hány hl és l: 143 l, 256 l, 372 l, 406 l, 5673 l, 9128 l?

Hány l és dl: 13 dl, 25 dl, 37 dl, 49 dl, 71 dl, 82 dl, 85 l

Hány liter kell még, hogy 87 l 1 hl legyen?

2 hl 58 l 3 hl legyen?

6 hl 73 l 7 hl legyen?

8 hl 57 l 9 hl legyen?

Hány dl kell még, hogy 1 l 2 dl 2 l legyen?

3 l 4 dl 4 l legyen?

6 l 7 dl 7 l legyen?

Egy edényben 53 dl víz van. Csak literes üvegek vannak. Hány literes üvegre van szükségünk, hogy az edényt kiüríthes-sük? Tele lesz-e mindegyik?

Egy üvegben 2 l, egy másikban 1 l 5 dl és egy harmadik-ban 7 dl bor van. Hány dl bor van a három üvegben összesen? Számítsd ki fejben!

Írásban:

A gazda előkészít egy 2 hl 58 l, egy — hl 46 l és egy 4 hl 25 l hordót. Mennyi a gazda termése, ha mind a három hordó megtelik?

Valakinek 2 hl 72 l csemegeborra termett. 1 hl 95 l hiányzik ahhoz, hogy a hordója tele legyen. Mennyi bor fér a hordóba?

1943. február 2. hete.

Számolás és mérés.

V. OSZTALY.

Tétel: Kettöstételű feladatok megoldása aránypárokkal.

V á z l a t.

I Előkészítés: 1. A házi feladat számonkérése. 2. Kapcsoló ismétlés. A kettöstételű feladatok megoldásáról tanultak rövid átlismétlése.

Célkitűzés: Oldjunk meg most néhány kettöstételű feladatot aránypárral és egyet-kettőt következtetéssel is!

II. Tárgyalás. Gyakorlás. Példák megoldása.

1. Felolvasom a példa szövegét.
2. Felírjuk röviden.
3. Ismételjük a példát.
4. x értékének megbecsülése.
5. Az aránypár felállítás.
6. A példa megoldása.
7. A kiszámított és megbecsült érték összehasonlítása.

III. Befejezés. Összefoglalás.

Házi feladat.

Kidolgozás.

I. Előkészítés. 1. A házi feladat számonkérése. Milyen feladatok voltak? Hogyan oldották meg? Olvasd fel az első példát! Mi az eredmény?

a) Egy függőlegesen földbevert póznának a magassága 3.26 m, árnyékának hosszúsága 5.58 m. Milyen magas a templomtorony, ha ugyanakkor 28.72 m hosszúságú az árnyéka?

$$\begin{array}{r} 3.26 \text{ m} \quad 5.58 \text{ m} \\ x \quad 28.72 \text{ „} \\ \hline \end{array}$$

$$3.26 : x = 5.58 : 28.72$$

$$x = \frac{28.72 \cdot 3.26}{5.58}$$

$$x = 16.78 \text{ m}$$

$$28.72 \times 3.26$$

$$8616$$

$$5744$$

$$17232$$

$$93.6272 : 5.58 =$$

$$9362.72 : 558 = 16.779$$

$$3782$$

$$4347$$

$$4412$$

$$506$$

b) Egy szoba padlózásához 120 db 35 cm széles deszka kell; mennyi kell u. o. hosszú, de csak 25 cm széles deszkából?

$$\begin{array}{rcl}
 120 \text{ db} & 35 \text{ cm} & 35 \times 120 \\
 x & 25 & 500 \\
 \hline
 120 : x = 25 : 35 & & 4200 : 25 = 168 \\
 & & 170 \\
 & & 200 \\
 x = \frac{120 \times 35}{25} & & \\
 \hline
 x = 168 \text{ db} & &
 \end{array}$$

Hogyan számítjuk ki az aránypár ismeretlen külső tagját? Hogyan kapjuk meg az ismeretlen beltagot? Meg tudnátok oldani másképen is ezeket a feladatokat? Hogyan? Hányféleképen tudjátok a kettőstételő feladatokat megoldani? (Következtetéssel és aránypárral.)

Célkitűzés: Oldjunk meg most néhány kettőstételő feladatot aránypárral és egyet-kettőt következtetéssel is!

II. Tárgyalás. Példák megoldása.

A példák megoldásánál a következő módon járok el:

1. Felolvasom vagy elmondom a példát.
2. Felírjuk röviden a táblára és a tanulók füzetébe. (Fel-tétel, kérdőtétel.)

3. Ismételtetem a példát és megállapítjuk, hogy milyen arányosság áll fenn.

4. x értékének megbecsülése nagyobb pontossággal.

5. Az aránypár felállítás.

6. A példa megoldása.

7. A kiszámított és megbecsült érték összehasonlítása.

1. $2\frac{1}{2}$ m szövetért fizetünk 18.— P-t. Mennyit fizetünk 6 méter szövetért?

$$\begin{array}{rcl}
 2.5 \text{ m} & 18.— \text{ P} & 18 \times 6 \\
 6 & x & 1080 : 25 = 43.20 \\
 \hline
 2.5 : 6 = 18 : x & & 80 \\
 & & 50 \\
 x = \frac{6 \cdot 18}{2.5} & & \\
 \hline
 x = 43.20 \text{ P} & &
 \end{array}$$

2. Egy élelmiszer mennyiség 9 személynek 30 napra elegendő. Mennyi időre elegendő ugyanez a készlet 5 személynek?

$$\begin{array}{rcl}
 9 \text{ sz.} & 30 \text{ n.} & 270 : 5 = 54 \\
 5 & x & 20 \\
 \hline
 9 : 5 = x : 30 & & \\
 x = \frac{9 \cdot 30}{5} & & \\
 \hline
 x = 54 \text{ nap} & &
 \end{array}$$

Oldjuk meg ezt a feladatot következtetéssel is!

9. sz. 30 n.

1. sz. 270 n.

5. sz. 54. n.

3. Egy gazda próbacséplésnél 45 kereszt búzából 14·58 q-t kapott. Mennyi a várható termése 136 keresztből?

$$\begin{array}{rcl}
 45 \text{ kereszt} & 14 \cdot 58 \text{ q} & 14 \cdot 58 \times 136 \\
 136 \text{ „} & x \text{ „} & 4374 \\
 \hline
 45 : 136 = 14 \cdot 58 : x & & 8748 \\
 & & 1982 \cdot 88 : 45 = 44 \cdot 06 \\
 & & 182 \\
 & & 288 \\
 & & 18 \\
 x = \frac{14 \cdot 58 \cdot 136}{45} & & \\
 x = 44 \text{ q} & &
 \end{array}$$

4. Egy napszámos napi 8 órai munkaidő mellett 21 nap alatt készül el a munkájával. Hány órát kellene naponta dolgoznia, hogy 16 nap alatt elkészüljön?

$$\begin{array}{rcl}
 8 \text{ ó.} & 21 \text{ n.} & 21 \times 8 \\
 x \text{ „} & 16 \text{ „} & 168 : 16 = 10 \cdot 5 \\
 \hline
 x : 8 = 21 : 16 & & 80 \\
 & & \\
 x = \frac{21 \cdot 8}{16} & & \\
 x = 10 \cdot 5 \text{ óra} & &
 \end{array}$$

5. Egy konyha kövezéséhez 312 db kőlap szükséges, ha egy lap területe 4·25 dm². Hány db 6 dm² területű lappal kövezhetjük ki a konyhát?

$$\begin{array}{rcl}
 312 \text{ db} & 4 \cdot 25 \text{ dm}^2 & 4 \cdot 25 \times 312 \\
 x \text{ „} & 6 \text{ „} & 1275 \\
 \hline
 312 : x = 6 : 4 \cdot 25 & & 425 \\
 & & 850 \\
 x = \frac{4 \cdot 25 \cdot 312}{6} & & 1326 \cdot 00 : 6 = 221 \\
 & & 12 \\
 x = 221 \text{ db} & &
 \end{array}$$

6. 12 kg fonalból 108 m hosszú vásznat lehet szőni. Milyen hosszú vásznat szőnek 21 kg fonalból?

$$\begin{array}{rcl}
 12 \text{ kg} & 108 \text{ m} & 108 \times 21 \\
 21 \text{ „} & x \text{ „} & 216 \\
 \hline
 21 : 12 = x : 108 & & 2268 : 12 = 189 \\
 & & 106 \\
 & & 108 \\
 x = \frac{21 \cdot 108}{12} & & \\
 x = 189 \text{ m} & &
 \end{array}$$

Oldjuk meg ezt a feladatot következtetéssel is!

12 kg   108 m

6 kg   54 m

3 kg   27 m

---

21 kg   189 m

7. 16 munkás elkészül bizonyos munkával 45 nap alatt. Hány munkást kellene még fogadnunk, hogy a munka 30 nap alatt elkészüljön?

45 nap   16 m

30   x "

$45 : 30 = x : 16$

45×16

270

$720 : 30 = 24$

$$x = \frac{45 \cdot 16}{30}$$

$$x = 24 \text{ m}$$

Tehát még 8 munkást kellene fogadnunk.

8. $1\frac{1}{2}$ kg lisztből 2 kg kenyér lesz. Mennyi kenyeret kap az az édesanya, aki $4\frac{3}{4}$ kg lisztből süt kenyeret?

1.5 kg

2 kg

$95 : 15 = 6.33$

4.75 "

x "

50

$1.5 : 4.75 = 2 : x$

5

$$x = \frac{4.75 \cdot 2}{1.5}$$

$$x = 6.33 \text{ kg}$$

III. Befejezés. 1. Összefoglalás. Milyen feladatokat oldottunk meg a mai órán? Hányféleképpen tudjátok a kettőstételő feladatokat megoldani? Hogyan becsültük meg előre x értékét?

2. Házi feladat.

1943. február 2. hete.

Történelem V osztály.

A tanítás anyaga: Az Anjouk kora felújítása.

Nevelési cél: „Nagy volt hajdan a magyar,

Nagy volt hatalma s birtoka:

Magyar tenger vizében hunyt el

Észak, Kelet s Dél hullócsillaga.”

Ma sem kell félnünk, nem pusztulunk el. Vezekelnünk kell, de megsemmisülni nem fogunk!

Az Anjouk korának jellemzése. Az Árpádok után megint gott belső királyi hatalmat és a lehanyaglott külpolitikai tekintélyt visszaszerzik. Nagy része van ebben Károly Róbertnek.

Az államgazdaságba a kereskedelmi politika vonult be. Határvám az országban, külkereskedelmi gócpontok: Győr, Bu-

da, Lőcse, Kassa, Pozsony. Buda—Brünn, Kassa—Brünn világkereskedelmi utak.

A rendi állam kiépítése. Az ország belső rendezése. Új főúri (arisztokrácia) osztály, Szent György lovagrend, új hivatali arisztokrácia. A banderiális hadrendszer (hűbéri jellegű). Új: a várkatonaság. A városok védelme. Elkülönül egymástól a köznemesség és a főúri osztály. Az állami jövedelmeket olyan osztálytól szedte, amely független volt a nagybirtokosoktól (kereskedők).

A királyi magángazdaság helyreállítása. A király ismét első földesura az országnak. A nápolyi trónkérdés rendezése. A visegrádi királytalálkozó Károly Róbert külpolitikája: ellen-súlyozni akarta szomszédait: Szerbiát és Ausztriát.

A valutakérdés rendezése. Aranyforint, ezüstgaras. Nagy lendületet vett az ipari és kereskedelmi élet. A bányaregálé.

A közigazgatás újjászervezése. Önkormányzati szellem. Az önkormányzati jog: szabályalkotás joga,

bíró és elöljáró választás joga,

önhatalmú közigazgatás joga,

önhatalmú törvénykezés joga.

Az igazságszolgáltatás. Megyei törvényszék, úriszék. megyei bírósági közgyűlés, egyetemes nádori közgyűlés, királyi kuria.

Károly Róbert érdemei:

a zavaros állapotok után békét, nyugalmat, rendet teremtett az országban,

helyes irányban folytatta a nemzet külpolitikáját,

a megromlott pénzügyeket rendezte,

beköpcsoltta az országot a nemzetközi kereskedelembe,

ő alapozta meg a rendi M. igazságszolgáltatási szervezetét és rendszerét.

Nagy Lajos.

Világuralmi tervek. Macsó, Havaselve és a tenger mellék hódoltatása, a nápolyi trón kérdése. Nagy Lajos külpolitikai irányváltozása. Az első (1347—1348) és második (1350) nápolyi hadjárat. Johanna bukása és kivégeztetése. A nápolyi hadjárat eredménye.

A magyar nyelv hatalom. A lengyel igények érvényesítése.

Déli hadjáratok. Hadjárat Velence ellen, Szerbia ellen, a dalmát városok magyar kézre jutnak, Dél-Dalmácia meghódol, Magyarország tengeri hatalom. A magyar hajóhad megszervezése.

Szerbia, Bosznia, Havaselve és Bulgária hódoltatása. Moldva hódoltatása.

A Szentkorona-tan alapjai. A Szent Korona az Anjouk után alakul ki.

A nemesi szabadságjogok első összefoglalása. Az 1351. évi

törvény. Eltér az Aranybullától az öröklés terén, megteremti az egységes nemesi társadalmat. Teljes nemesi jogegyenlőség.

Az Anjouk érdemei:

Az ország eddigi külpolitikai súlyát messze meghaladó nagyhatalmi állást foglalt el Európában, a valutaforgalom, a kereskedelem föllendítése, a helyi önkormányzatok kialakítása, a nemesi szabadságjogok összefoglaló biztosítása évszázadokra meghatározták a történelem irányát, az Árpád-korban megindult belső fejlődést ők vitték teljes kifejléshez.

Az Árpád-kor és az Anjouk-kora el nem választható egymástól, a rendi állam III. Béla és Nagy Lajos között alakult ki. Uralkodói nagyságuk is az Árpádokhoz kapcsolja a leányágon Árpád Anjoukat.

1943. február 2. hete.

Olvasmánytárgyalás VI. osztály.

A tanítás anyaga: A nemzeti költészet kora. Kisfaludy Károly, Mátyás diák.

Nevelési cél: Az új Magyarország kialakulása s a költészet szerepe.

Vonatkozás: Történelem. Közgazdaságtan.

Szemléltetés: Szemelvények Kisfaludy Károly Mohács, a Tatárok Magyarországon, Eprésszeleány című költeményei; Mátyás diák.

V á z l a t.

I. Előkészítés. a) Kapcsoló ismétlés. Az irodalmi megújulás korának összefoglalása. Az irodalmi iskolák és jellemző alakjaik. Csokonai V. Mihály, Kölcsey Ferenc stb.

b) Célkitűzés.

II. Tárgyalás. A nemzeti költészet kora. A népiesség kora. 1825–1882.

a) Közállapotok. Az új Magyarország kialakulása. Történelmünk legdicsőségebb korszaka. A nemzet elvégezte évtizedek alatt évszázadok munkáját. Ennek az átalakulásnak villamos szikrái, gyújtogatói az írók voltak. A költészet nyíltan, burkoltan, keserűen és lelkesedéssel, de szakadatlanul izgatott a régi dicsőség képeivel, a nagy múlttal, hogy a jövőt előkészítse. Kölcsey Himnusza, Kisfaludy Károly színművei, Vörösmarty Zsolt futása mind a régi nagyság példáival sugározták az erőt és bizalmat a dermedt magyarság szívébe.

Hiába nyomta el a bécsi titkos rendőrség a szabad szót, a szabad gondolatot, hiába volt a nemzetgyűlésnek 13 évi elhallgattatása és a nemzeti vagyonnak elpusztítása (devalváció), az irodalomtól táplált nemzeti ellenállás végül mégis győzelmet aratott.

Széchenyi fellépése. 1825. A nemzeti átalakulás nagy vezére. 1825 nov. 3-i kerületi ülésen egy évi jövedelmének felajánlása. M. Tud. Akadémia.

Folyóiratok és napilapok. Folyóiratok alakulnak a magyar nyelv fejlesztésére és a szépirodalmi ismeretek terjesztésére. Kisfaludy Károly évenként megjelenő zsebkönyve (Auróra), Bajza szerkesztésében megjelent szépirodalmi lap (Atheneum). A napilapok közül Kossuth Lajos P. H. az első politikai napilap.

b) Kisfaludy Károly. 1788—1830. Életrajza.

c) Szemelvények.

d) Mátyás diák.

1788-ban született Téten, (Győr)

1811. Elhagyja katonai pályáját.

1815—16. A vándorlás évei.

1819. Első nagy sikere: Tatárok Magyarországon.

1822. Az Auróra megjelenése.

1830. Halála.

e) *Összefoglalás*. Jelentősége:

1. Ő a magyar vígjáték megteremtője. (A m. vígjáték atyja).

2. Meghódítja a közönséget a magyar színpadnak és drámának.

3. A népies irány képviselője. (A magyarság mult és jelen életéből választja tárgyait).

4. A víg elbeszélés (novella) úttörője.

5. Pestet az irodalmi élet középpontjává akarja tenni.

6. Megalapítja az első magyar szépirodalmi folyóiratot. (Auróra).

MESEDÉLUTÁNK.

TÖVIS NÉLKÜL.

Egyszer egy pillangó, hogy a legkülönb gyönyörűségben legyen része, felfogadta, hogy ő csak olyan rózsára száll, amelynek nincsen tövise.

Rózsanyílás idején nekifogott a keresésnek, s míg társai boldogan éltek világukat, ő szüntelenül csak kereste, kereste azt a rózsát, amelynek nincsen tövise, s addig kereste, kereste, míg elhervadtak a rózsák, elmúlt a nyár, s a zavartalan gyönyörűség hasztalan keresésében örömtelenül elmúlt az ő élete is...

(Bartóky J.: *Magyar fabulák*.)

A TYUK ÉS A GALAMB.

A gazda a ponyván szárítgatá rostált búzáját. Ráment a tyúk, kapargatott és eddegélt benne. — „Ugyan nénike! — kérdezi a galamb — mit fáradsz hiába, mikor kaparás nélkül is rakásával van a legszebb mag előtted!” — „Kedves húgom —

válaszolt a tyúk — én annyira megszoktam a munkát, hogy nélküle a legnagyobb bőségben sem esnék jól az étel.“

Szép dolog, ha valaki gazdag létére is munkás életet él.

(Czuczor Gergely.)

A MÉHEK ÉS A MEDVE.

Egy görbe fa odvában lakó méhrajhoz nem férhetvén a medve, kíváncsian szemlélte alulról szorgalmát. — Együgyűk! — szólt végre az irigység belőle, — hogy nem unjátok oly apró cseppekben gyűjtögetni ezt a kis mézeteket; nekem ugyan nem volna békétűrésem hozzá. — Azért is nyalogatja éhen uraságod téiben a talpát addig, míg mi kényünkre élünk nyári keresetünkkel.

Aki nem munkál, ne is egyék!

(Fáy András.)

MESE A GYÁRKÉMÉNYRŐL.

Ha én egy-egy nagy gyárat látok, távolból a gyár kéménye szól hozzám. Ilyenformán beszél:

— Hallod-e te, kicsiny ember, miért bámulsz reám? Azt kérdezed talán, hogy miért nőttem ilyen nagyra? Miért pipázom szüntelenül? Mire vigyázok a magasságban?

Én pedig hallgatom ezeket a kérdéseket s gondolom magamban:

— Bizony, kicsiny vagyok én tehozzád képest, ó hatalmas gyárkémény! Csodálom, hogy olyan magasra nőttél. De örülök is annak, mert te örökké pipázol s rengeteg kormos füstöt eregetsz a levegőbe. Örülök, hogy olyan magasra nőttél. Nekünk, kicsiny embereknek, szemünk-szánk megtelnék fekete korommal, ha nem a magasságban pöfögtetnéd ki a füstöt. Azt is tudom, hogy kire vigyázol. A nagy gyárra. A gyárban száz meg ezer ember dolgozik. Talán még ezernél is több. A gyárban csodálatos gépek is vannak. A gépek is mind dolgoznak. Ó, te magas gyárkémény, te olyan vagy, mint egy nagy torony! A torony harangja megszólal s az emberek mennek a templomba imádkozni. Te pedig, hatalmas gyárkémény, elkezdesz túlkölni s az emberek mennek dolgozni... Ha én sok ilyen magas kéményt látok a városban, mindjárt arra gondolok, hogy sok ember jár oda mindennap dolgozni. Azért a világért sem haragszom én a magas kéményekre! Nem haragszom a gyárban dolgozó emberekre. Tisztelem, becsülöm őket!

A gyárkémény ezt mondja:

— Azért nőttem én ilyen magasra, hogy már messziről megílasson engem minden ember, aki a városba lép. Én hirdetem az embereknek a munkát! Hívom az embereket, hogy jöjjenek dolgozni! S az emberek jönnek. Fölveszik a munkásruhát s reggeltől estig derekasan dolgoznak. Kormos lesz az arcuk,

kérges lesz a kezük. De azért dicső és szép munkát végeznek. Minden kalapácsütés, amely a gyárakból kihangzik az utcára, azt mondja tinectek, kicsiny emberek:

- Aki dolgozik, az hasznos ember!
- Aki dolgozik, az előrehalad!
- Aki dolgozik, az tisztességes ember!
- Aki dolgozik, az jó hazafi!
- Aki dolgozik, azé a jövőendő!

Ó, te kalapácsütés, taníts meg minden embert arra, hogy siessen az ő műhelyébe! Az egyik tűvel, a másik kalapáccsal, a harmadik gyaluval, a negyedik tollal, az ötödik vésővel dolgozzék! Dolgozzék büszkén, lelkesedve, fáradhatatlanul! Csak dolgozzék, dolgozzék mindenki!

(*Gaál Mózes.*)

A MUNKA ÖRÖMEI.

Ha szereted hazádat, fontold meg, amit „a legnagyobb magyar“, Széchenyi István gróf ír a „Hitel“-ben: „A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma... Nem termékeny lapály, hegyek, ásványok stb. teszik a közepőt, hanem az ész, mely azokat józanul használni tudja.“

A kényelmes, lusta fiúból lesz-e valaha hasznos tagja a társadalomnak? Felépítheti-e a rombadőlt szegény hazát a léha felfogású s munkától irtózó ifjúság? Aki fiatal korában csak annyit dolgozik, amennyire éppen *rákényszerítik*, hogyan fogja teljesíteni kötelességeit, mikor maga urává válik?

Pedig a rest valósággal önsanyargató, önmagának hóhérja. Akinek mindene megvan, akinek minden gondolatát valósággal lesik, akinek az élet „terülj-terülj asztalkám“, annak elviselhetetlenül kínos a sorsa. Munkában repül az idő, míg a tétlennek oly lassan mulnak a percek is! Az időlopás az ember legkínzóbb munkája.

Milye hiányzik az ilyennek? A munka öröme. A munka önuralomra, önmegtagadásra, kitartásra, figyelemre szoktat.

Hogy a munka mily áldás, azt csak az tudja, aki hosszabb ideig — mondjuk súlyos betegség miatt — tétlenségre van kényszerítve. A börtönbe zárt emberek büntetését elviselhetetlen kínná lehet fokozni csak azáltal, hogy nem engedik dolgozni őket, s órákon, napokon, heteken át kell ülni.

Munka nélkül az élet üres, hiú ábrándozás. A lusta emberek szelleme ingadozóvá lesz, akarata pedig élsatnyul. Az akarat egyik legelső fejlesztője éppen a munka, a folytonos, apró erőfeszítés. Aki dolgozik, nem ér rá elégedetlenkedni, saját társával békétlenkedni. Sőt a kedvvel végzett munka, ha teljesen bele tudunk merülni, még kisebb testi betegségektől is meg tud szabadítani (fogfájás, kisebb láz). Az odaadással végzett munka közben elfelejtjük, legyűrjük azokat.

Szeretném, ha a lusta, naplopó, „lazsáló“ diákok csak egyszer is alaposan elgondolkoznának azon, mily nagy kitüntetés az, hogy nekik tanulniok lehet. Más ifjakat, a testi mukásokat a géphez, szerszámhoz, az ekéhez köti a megélhetés gondja és előttük tömérdek érdekes dolog örökké rejtve marad. De te mikor tanulsz, vagy olvasol, az ezeréves sírokból fölkelnek a hősök, rég meghalt bölcsek beszélnek hozzád, világhírű költők mesélnek neked, rég elpusztult népek emlékei elevenednek meg, a legnagyobb emberek tervei, gondolatai kelnek életre, -- s aki nem tanulhat, minderről sohasem fog tudni. Te pedig hallasz a mély tenger csodás életéről, hallasz a messzi csillagok nagyságáról, hallasz a természet nagyszerű törvényeiről... Mily hálásnak kellene lenned, hogy neked tanulnod lehet!

Az igazi lelkiismeretes diák érzi is ezt az örömet és nem méregeti fontoskodva, hogy ennyit tanulok, mert ennyit *kell*. Hanem tanul annyit, amennyit *bír*. És mikor a könyv mellett töltött délután eltelt, ha holtfáradtan ül is vacsorához, érzi lelkében a *munka örömét*.

(Tóth Tihamér.)

MENJ ALUDNI!

Sokat hallani ezt különösen a tanév végén, a bizonyítványkiosztás előtt. A kis és nagy diákok kettőzött szorgalommal, elszánt nekibuzdulással törnek előre, hogy egyik vagy másik tantárgyból javítsanak még az érdemjegyen. Ilyenkor folyik a diákaratás; a kis és nagy marokszedők összegyűjtik az egész évben tanult anyagot, elrendezik, kévékbe kötik, keresztberakják, az egészet betakarítják szépen a fejbe, hogy a cséplésnél, az összefoglalón csak úgy ontsa a sok nemes magot, a hasznos tudást, a tudományt.

Némely diák hangosan tanul. Ez talán zavarhatja a testvéreket vagy a szülőket. Ez is rendben van. A hangos tanulásnál nemcsak az ész dolgozik, hanem a fül, a hallás is. Sőt, miután az ajkak a gondolatnak megfelelő izommozgást végeznek, még jobban elmélyítik a tanult anyagot. A nagydiák azonban már nem bírja sem tüdővel, sem idővel a hangos tanulást, mert sok a lecke. Sokan hang nélkül formálják ki ajkukkal az elmondandó gondolatokat. Van olyan tanuló is, aki tanulás közben kéz-, fej-, vagy lábmozdulatokkal ver magának taktust. Némelyik pedig, ha belefáradt az ülvetanulásba, öles léptekkel méri fel és alá a szoba hosszát s így tanul. Mindez rendben van, az a fő csak, hogy egész szívvel-lélekkel ott legyen a diák a tanulásban.

Vannak elég szép számmal olyan diákok is, akik úgy keresik ki maguknak a helyet a tanuláshoz, mint a tyúk, amikor tojni készül. Elbújnak a lépcsőház egyik félreeső zugába, a padláson vagy a kamrában.

Sok baj van az időbeosztással!

Némely diák rosszul osztja be idejét, a nappali órákat el-

pepecseli s koránkeléssel igyekszik pótolni az elmulasztottakat, azzal álltatva magát, hogy reggel könnyebben megy a tanulás. A reggeli tanulás valóban könnyebb, de könnyebben el is párolog, mert a rákövetkező nap ezernyi új benyomása megzavarja az új anyagnak a régiekhez való kapcsolódását. Legeredményesebb a délutáni tanulás, mert az est követő éjjeli pihenés alatt a megtanult anyag beszüremlik a lélek mélyébe, ott leülepedik, meggyökeresedik és maradandóvá válik.

Nagyon sokszor panaszkodnak a szülők, hogy nem lehet a diákokat este ágyba parancsolni, reggel viszont alig lehet talpraállítani az álomosság miatt. Ezek az éjjeli baglyok alkotják a diáktársadalom legveszedelmesebb elemeit. Sohasem szabad éjjel tanulni, mert az éjfélelőtti alvásból elvett órákat kétféle reggeli alvással sem lehet pótolni. De meg az éjszakai munka után nyugodtan pihenni sem lehet. Az is csak látszat, hogy az éjszakai csendben jobban megy a tanulás, mint napközben. Azért csak látszat, mert a fáradt szervezet jó munkának minősíti a gyenge teljesítményt is.

(Hajós Elemér.)

MUNKA ÉS NYUGALOM.

A rendesen táplálkozó ember munkaképes lesz. Azonban a munkában is rendet és mértéket kell tartani. Aki erején túl dolgozik, beteg lesz.

Legcélszerűbb naponta 8 órát dolgozni, ugyanannyit szórakozni — játszani, olvasni, sétálni, szüleinknek segíteni — és 8 órát aludni.

A munkában az ember elfárad — akár testi, akár szellemi (tanulás) munkát végez — és ilyenkor pihenésre van szüksége. Aki munka után tér nyugalomra, az pihen, aki azonban munka nélkül pihen, az csak henyél. Henyélni a dologkerülők szoktak.

A napi pihenésen kívül azonban heti pihenőre (hétvégi) is szükségünk van. Pihenésre valók a vásár- és ünnepnapok, amikor a tanuló félretéve a mindennapi munkát, templomba megy, sétálgat, kirándul szüleivel vagy jó könyvet olvasgat. A pihenés, nyugalom nem azt jelenti, hogy semmit se csináljunk. Henyélni ilyenkor sem szabad, hanem lelkünk szórakoztatásáról, felüdüléséről kell gondoskodnunk. Ezt szolgálják a játék, a jó könyvek olvasása, szüleinknek való segítség stb.

A LEÉGETT GÓLYA.

Egy tavaszi éjszakán tűz emésztette meg a gazda egyszerű házat és a tetejében épült gólyafészket. Reggel kétségbeesetten ült a gazda házának romjai előtt. Míg a gazda búsult, odaszállott a gólya és az épen maradt óltetőn új fészket kezdett építeni. Amint megpillantotta a szomorkodót, egy ideig nézte, majd így szólította meg bánatos gazdáját:

— Szánlak jó gazdám, téged is nagy veszteség ért..., de engem is. Lássunk a munkához mindketten, míg idő és erő kedveznek.

— Nekem akarsz te tanácsot adni? — mondta a gazda. — Ugyan mi a te veszteséged az enyémhez képest!

— Ne gondold, szegény gazdám, hogy én keveset vesztettem, — szolt a golya. — Én se becsülöm le a te veszteséged. De tudod-e, hogy a madárnak fészke a mindene, hát az veszteti többet, aki mindenét elvesztette! — Majd így folytatta: De azért ne késlekedjünk, még csak nyár eleje van, ne pazaroljuk el a drága időt panaszkodással, mert akkor csakugyan sohasem lesz új fészkünk. Mert a fészkem visszaadja az idő és a szorgalom, míg az elmúlt időt, amelyet nem használtunk fel, többé semmi sem adhatja vissza.

(Amit megtehetsz ma, ne halaszd holnapra.)

AMIT MA MEGTEHETSZ...

Úgy hullanak ki a napok sok ember életéből, mint lyukas zsákból a homokszemek; észrevétlenül peregnek ki s gyakran még hordozójuk is csak az út végén fedezi fel, hogy az élet-kosár üres.

Pedig minden egyes nap Isten ajándéka és Ő az utolsó napon számonkéri tőlünk valamennyit.

Dehát mit tegyünk, hogy az olyan gyorsan futó percek, órák és napok el ne tűnjenek és üresen, értéktelenül a múltba ne vesszenek?

Napjainkat a véletlenre nem bízhatjuk, annyi bizonyos; *időbeosztás nélkül* semmire se megyünk. Ez az a háló, amely összefogja és nem engedi a semmibe siklani a perceket. Aki csak úgy vaktában indul neki a napnak, az úgy jár, mint aki határozott terv nélkül, találomra megy vásárolni; egyiknek minden pénze, másiknak minden ideje elfogy a fölöslegesre és éppen arra nem jut belőle, amire leginkább kellene. Egyszer holtfáradtan éri az este, mert egész nap egy percnyi pihenője nem volt, máskor meg arra döbben, hogy haszontalanul elhordálta az időt, maga sem tudja, hogyan. Egyik munkából a másikba kap, hajszolódik, vagy semmit sem csinál, hol unatkozik, hol meg beleszédül a sokféleségbe s az eredmény... semmi vagy kevés.

Egyik reggel elhatározza, hogy ma korán munkához fog, mert annyi minden vár rá. De melyiket válassza a sok közül? Ezt végezze, vagy azt?... Elkezd valamit. De nem, mégsem, a másik fontosabb. Majd hirtelen eszébe jut, hogy sürgősebb egy harmadik. Az idő azonban nem áll meg a huza-vona alatt, hanem feltartóztatlanul fut tovább...

Érdemes ezen elmélkedni, mert hiszen percekből lesznek az órák, órákból a napok és napokból az évek... És érdemes esténként néhány percet arra szánunk, hogy elkészítsük —

minél részletesebben — a másnapi munkarendet, helyet adva abban a szükségesség és okosság egybevételével a munkának, pihenésnek és szórakozásnak egyaránt. Ha aztán másnap reggel öltözködés közben még egyszer átfutjuk gondolatban ezt a tervezetet, akkor komoly akadályok kivételével, már nem néhez azt be is tartanunk.

Az idő felhasználása azonban önmagában még nem érték. Isten szemében csak a jól végzett munka az. Mert Isten nem a munka eredményét nézi, hanem a lelket. Húzza az igát az állat is és dolgozik a gép is, de megszentelni a munkát csak lélekkel lehet. Nem az a lényeges, hogy *mit* dolgozunk, hanem az, hogy *hogyan*. Mert ne feledjük, hogy mi emberek nem csupán kezünkkel és eszünkkel, hanem a szívünkkel is dolgozunk s a legunalmasabb, sőt legkellemetlenebb munkánkat is széppé tudja tenni az a tudat, hogy azokért csináljuk, akiket szeretünk.

Hogy megszépítené a mi napjainkat is, ha meggyőződéses hittel hinnők, hogy egy minden emberit felülmúló szeretettel szerető isteni Szív állandóan együttérez velünk. Az ilyen Isten-közelségben munkán rajta is van az Isten áldása.

(Gerely Jolán után.)

A HANGYÁK TITKA.

Egy Tücsök nyár derekán találkozott egy Hangyával.

— Hallom pajtás, hogy ti már készen vagytok a betakarítással, s a télire valót már mind összehordtátok. Ugyan mondd meg nekem, hogy lehet az, hogy ti mindennel elkészültök, nemcsak idejére, hanem előbb is?!

— Hát pajtás — felelte a Hangya — ez csak onnét van, hogy: dologidőben mi sohasem gyűlésezünk.

(Bartók József)

TANYAI EMBER ÉLETE.

Hajrá! Birkózik az étellel a tanyai ember.
vérekszik a földdel, hogy fizessen kenyéradó szemmel,
tülekszik a gonddal, marakszik a bajjal
és tengődik istenadta száraz kenyérhajjál.

Hajrá! Új hajszára hajszolja a jószág,
de tenni kell szünetlen, mert sok az adósság!
A robinzoni tanyai magányba
így él a magyar bús egymagába.

Hajrá! Mindegy, ha vasárnap, ha ünnep, itten
soha sincs megállás, pihenés sincsen,
csak mindig munka vérző tíz körömmel,
kevés étellel, kevés örömmel!

Hajrá! Kicsinek, nagynak, férfinak, nőnek,
a kis robinzonok is iga alatt nőnek.
Az álom beletörik homályos szemükbe,
oly korán a jószágőrző ostor a kezükbe.

Hajrá! Reggeltől napestig.
Gúnyája foszlik, bőre is kifeslik,
Mégse csügged, mégis hisz a tanya hős parasztja,
munkától, imától semmire riasztja!

Hajrá! Kiveri homlokát a veríték,
Tarisznyán várja a sovány teríték,
Keblére ejtett kallappal most messzenéz
s érzi, hogy hús szellő képiben
végigsimít rajt az égi kéz!

(Joós Ferenc.)

Leányoknak.

A napszámos és felesége.

A szegény napszámos esteli barna kenyerét ette. Az éhség fűszerén kívül nem volt hozzája semmije. Könnyezve szemlélte az asszony a jóízűn falatozót. Így szólt hozzá bánatos arccal: „Édes uram! Dolgozol a lankadásig s nincs e szűk időkből mit adnom elődbe a sovány kenyéren kívül.”

A paraszt mosolyogva így felelt: „Te szegény vagy, anyjuk, de én nem. Nézd csak, mint csóvál farkat Sajó kutyánk. Neki is vethetek egy falatot. Amiótt pedig látod-e az egeret, mint rágesálja azt a lehullott morzsát? Aki a maga emberségéből ennyi állatot táplálhat s maga sem fekszik le éhen, mi baja annak?”

A cserfa és a nádszál.

Az erdő szélén egy hatalmas cserfa állott. Feje az eget verdeste. Lombja fáradt utasnak hűvös árnyékot adott. Az erdő mellett volt egy tó. A tó partján susogó nádist himbált a szél. A magas nádszál a szél legesendesebb fúvására is jobbra-balra hajladozott.

— Ó, karcsú nádszál, nagyon sajnállak! A Teremtő igazán mostoha volt hozzád. Milyen magasnak alkotott és mégis milyen kevés erővel ruházott fel! Hozzá még a tó szélére ültetett, hogy a szél kénye-kedvére játsszék veled! A legkisebb szél is mindjárt megingat téged. Legalább énmellém kerültél volna! A szelek mérgét az én erős derekam mögött könnyebben kiállnád. Látod, engem jobban szeretett az Alkotó. Szép termetem a felhőt éri. A derekam erős. A szelet én csak nevetem.

De a gyenge nádszál így felelt a hatalmas cserfának:

— Én nagyon megleégszem a sorsommal. Azért meg éppen boldog vagyok, hogy olyan hajlékony a derekam. Ha jön a szél, lehajtom fejemet s éppen ezzel mentem meg gyöngé életemet. Ha a szél azt látja, hogy nem szállok vele szembe, akkor tovább áll. S én ismét fölemelem fejemet. De te erődben elbizakodva, nem akarsz hajolni. Bizony, könnyen megjárhatod!

A gyenge nádszál alig fejezte be szavait, jött egy szélvihar és tövestül kitépte az elbizakodott cserfát. A nádszál pedig csak meghajolt, míg fújt a szél. Azután szépen kiegyenesedett megint.

(Aesopus.)

ANYÁMNAK HÚGA

Anyámnak húga szegény asszony,	Nem kívánkoznak soha messze,
Öléből sarjadt hét gyerek,	Anyjuknak térdén ring fejük,
Feketék mint a kürtő magja	Mesél nekik s a mese szárnyán
Es aprók mint a borsszemek.	Álomra pilled nagy szemük.

Soha nem volt még új ruhájuk.	A szegény asszony simogatja
De ajkuk mégis füttyre kész,	fiát kócos gyerek szőghaját,
Nem fáj nekik a fagy, az éhség,	S álmodik nekik könnyes szívvel
S a másnak jutott könnyebb rész.	Meleg cipőt, meg jó ruhát.

Játszanak királyt, rőtszakállút,	És Isten megáldja az asszonyt,
Meg kacsalábon forgó várt.	Mindig jut nyolc karéj kenyér
Ha csillógó szemük lezárják,	S anyámnak húga így dicsekszik:
Nekik az éden mindig tárt.	Néném! én nem vagyok szegény!

(Imrik Klára.)

A búzakalász.

A világ kezdetén az embereknek csak egy barázdát kellett szántaniok. Az Isten parancsa nem kívánt többet, hanem azért az ilyen barázdát úgy megáldotta az Isten, hogy a galonaszálak tetőtől-tővig duzzadó kalászosokkal voltak megrakva. Gazdagabb és meglegedettebb volt az ember, mint később bármikor. Még a legszegényebb ember sem panaszkodott. Arany idők voltak ezek. De a gonosz megírgyelte az első emberek ilyen nagy szerencsáját. Tudtukra adta, hogy ha több barázdát húznak, még többet remélhetnek.

A kapzsi emberek nem elégedtek meg három-négy barázdával, hanem húztak százat is. Az Isten azonban megbüntette a sokra áhitozó, telhetetlen embereket. Az aratásnak várva-várt napján, mikor az elbizakodott emberek végignézték a töméntelen gabonán, éppen akkor, amikor a legtöbb gabonát remélték, eljött az Úristen, mindenható kezével végigsimogatta az elégedetlen emberek gabonájának szálait, egymásután sok-

sok százat, s csak tetejükön hagyott olyan kis kalászt, amelyen tíz-tizenöt szem maradt meg és haragosan szólt:

„Mivelhogy engedetlenek voltatok, és a gonosznak szavára hallgattatok, megbüntettlek: ezután szántsatok annyi barázdát, amennyi *nektek* tetszik, adok én is gabonát, amennyi *nekem* tetszik; ez legyen a büntetésetek.“

Ezóta sokat dolgoznak az emberek. Száz és száz barázdát kell húzniok, hogy megteremjen mindennapi kenyerük, de azért az Isten mégis csak annyit ad, amennyit akar.

(Arany-Gyulai: Népkölt. Gyűjt.)

... A kis kertemben jártam,
hol bús avar-lepelben
virág-halottak álltak.
Köztük élőt leltem;
vadárvacskát, lilácskát
s úgy nevetett a szentem!

Ó, mennyi szent alázat
a sok-sok proletáron,
akik nem „érdekesekek“,
mert csak kereszt és járom
minden maszkjuk s könnyeznek
a nagy Alarcos bálon.

Örült, örült a lelkem
a világproletárnak.
Itt színesült szegényke
szép napjain a nyárnak
és várta, míg virágban
hétszűkesztendők járnak.

És várnak. Míg a Sátán
az élet nagy kertésze
rózsákat, nárciszt elhord
pekolba, tűzre, vészre
és ők csak állnak, őket
még nem is vette észre.

Mily szép egy ily virág is,
ha nyári hárem-lázat
elfúj az ősz viharja...
Ó, mennyi szent alázat
egy proletár leánykán,
ki vár és sohse lázad!

És egyszer jó majd Jézus,
rátűzi kalapjára
s viszi, ki vár, ki könnyez,
ki lelki szegény, árva,
a Szíve poharába,
menyegzős asztalára...

(Mécs László; Tanuljatok belőle.)

Vágyak.

A gulyásnak volt két szép kis kutyája; a Fili, meg a Pici. Jó ideig békességben éltek a pusztán, hanem utoljára is elunták ott az életet.

— Hej Pici! — mondogatta a Fili — de keserves itt az élet. Kenyérhéjon meg szalonnabőrön kívül alig jut itt nekünk valami! Bezzeg jól élnek az ispán kutyái a konyhahulladékon!

Egyszer az ispán meglátta a gulyás szép két kutyáját, s megvette mind a kettőt. A Fili meg a Pici az ispán udvarába került. Jó ideig békességben éltek, hanem utoljára is elunták ott az életet.

— Hej Fili! — mondogatta a Pici, — keserves itt az élet. Mi örizzük az ólat, hogy el ne lopják a disznót, mi vigyázunk, hogy a tolvajok meg ne dézsmálják a kamarában a sonkákat.

meg a jó kolbászokat, s bizony, mi egy falat sonkát, egy falat kolbászt sohasem kapunk, s konyha-hulladéknál nem is látunk egyebet! Bezzeg a gróf kutyái kalácson élnek, fácánesontot kapnak!

A gróf egyszer meglátta az ispán úr szép két kutyáját, elkérte tőle, s egy malacot adott neki helyettük. A Fili meg a Pici így a gróf kastélyába kerültek. Jó ideig békességben éltek itt, de utoljára is elunták az életet.

— Hej Pici! — mondta a Fili — de unalmas ez a fácánesont, s az a puha kalács meg mindig a nyeldeklőmhöz ragad, Bezzeg jó dolga van a juhász kutyáinak, azok szép piros kenyérhéjat ropogtatnak, s jó kemény szallonnabőrt szopogatnak!

(Bartók József)

Az egér és az ásó.

Az Egér meglátta a kertész ásóját a kamara sarkában. No — gondolta magában — ezt elviszem, hiszen ezzel a szerzőmmel nekem is könnyebben fog menni a falakban átjártot vájni, mintha csak a körmeimmel kaparok.

Az Egér hozzányúlt az ásóhoz, az ásó megbillent, eldőlt, s a nyele holtan zúzta a kis Egeret, aki nem tudta, hogy pórul jár minden nyápic legényke, ki magát s célját túlbecsülve, erős férfikézbe illő eszköz után kapkod.

(Bartók József.)

Leventéknek.

DAL A BECSÜLETRŐL

Zsibong az élet nagy vásárterén
Takargatott bűn, csillogó erény;
Egymást hizelgőn, lágyan fonja át
Hivságos érdek, önző csalfaság.

Köztük, mint árnyék, annyi fény között,
Koldusleány jár, rongyba öltözött;
Esdő szavára minden fül süket,
Nézése: bánat, neve: becsület.

A nagy tömeg csak sérti, megveti,
Én meg hűséget esküszöm neki;
A gúny szavát rá ezrek ajka szórja,
Én meg kiállok himnuszot zengni róla!

Zengő dalomnak legszebb tárgya vagy,
Én neked élek, benned, általad!
Ha az erőszak fölzüg ellened,
Melléd állok, hogy védelmezzelek.

Sötét írigység árnyát ontja rád,
 Én rád derítem lelkem sugarát;
 És gőg és gúny ha szennyét rád dobálja:
 Lemossa azt is hulló könnyem árja...

Nézz a szemembe: képed mutatom,
 Híven kísérlek minden utadon;
 A te neveddel ébred lelkemen
 Hit és barátság, vágy és szerelem...

Hozzád szegődtem, hozzád illem én,
 Bús vagyok én is, mint te, és szegény:
 S bár bűm terhétül földre roskadok:
 Rabod vagy hősőd, — én tied vagyok!

S ha döntő szót vár egy nagy pillanat,
 Meghaljak-é, vagy megtagadjalak:
 Téged dicsőít töredék dalom
 És meghalok — neveddel ajkamon...

(Sajó Sándor.)

Szép a világ.

Szép a világ... Egy híres keringő címe ez. Három kis szó. Derű árad belőle, kellemesség és boldogság. Nyomán fiatal, nevető arcok bukkannak elő lelkünk mélyéből, smaragdszínű rétek, feslő, illatos rózsák, napfényben kergetődző tarkaszárnyú pillék, fecskék csicseregését halljuk és magunk is valami megnevezhetetlen könnyűséget érzünk. Ha szívből mondjuk, eszünkbe jut gyermekkori kis ágyunk, anyánk fiatal arcát látjuk mosolygósan és eltűnődünk, hogy merre lehet a kis karika, amellyel annyit játszottunk egykor. A színes kirakós kockák, a szőke és barnahajú babák, a ragyogó léggömbök, aprócska főzőedényeink, habüstünk?

Hova lett?... És sóhajtunk mélyen.

Sokszor vagyok egyedül és sokszor fáj a szívem. Valamikor úgy képzeltem el, hogy minden ember boldog itt a világon. Emlékszem, hogy mikor először hallottam azt a szót valakitől: „boldogtalan“, mintha szíven ütöttek volna. Boldogtalan!

Pedig „szép a világ...“

Ahol most élek, nincs nyomor. Ha több nem, de a mindennapi kenyere meg van az embereknek és sokan közülük, úgy látom, a sorsukkal mégis elégedetlenek. Apró kis harcaik vannak, messzebből semmiségek, közelelről mérgezett nyilacsákák. Egyiket-másikat próbáltam megkérdezni: boldog-e?

Rámnyílt a szemük. Boldog?... És keserűen nevetnek. Nem! Igazán nem!

Miért? — kérdezem tovább és elszorul a szívem. Mondom, van otthonuk, gyermekeik, biztos keresetük, egészségük. Min-

den házban rádió. Gazdagon fölszerelt könyvtár, mely hozzáférhető mindenki számára. Kis kertek. És itt, ebben a városkában senkinek sem kell fáznia. Ujra kérdem, miért nem boldog? Makacsul kinéznek az ablakon és legtöbbször nem is felelnek. Megrándítják a vállukat, vagy rámnéznek idegenül és meglehet, úgy gondolják, ostoba vagyok nagyon.

Nem a húsosfazék mellől beszélek. Én szegény asszony vagyok.

Ma mindenki többet akar, mint amit Isten ad neki. Akinek jut egy szoba-konyhás lakás, két szobásra vágyik. Ha eljut a két szobáig, csempés konyhát és fürdőszobát akar. Az is megvan? Cselédet! Az is kerül? Valami mást...

Pedig a legtöbb ember elérheti a boldogságot, csak akarnia kell. Nem szabad makacsul elzárkózni ettől a szótól. Nem szabad véglegesen elintézni életünket ezzel a két szóval: „boldogtalan vagyok!”

Annyiféle egyesület van. Alapszabályokat és terveket alkotnak, kinyomtatják, megtanácskozzák és határozatokat hoznak. De hol van egy olyan egyesület, ahol megmagyarázzák egymásnak az emberek, hogy a boldogságot mindenki a kezében tartja? Hogy boldogság a földél a fejünk fölött, a kenyér a kézben, a párna a fejünk alatt, a gyermek a karunkban? Hogy boldogság a rét, a csillagos ég, a suhanó felhők, a könyveink, egy-egy kis dal vagy a zongorán felesendőző akkord.

Talán majd küld valakit az ég, aki szívígérő szavakkal odaáll az emberek elé, megmagyarázza nekik azt, amit érzek, de elmondani egészen nem tudok. Akkor kevesebb lesz az öngyilkosság és több a napfényben ringó bölcső. Kevesebb lesz az „ismeretség” és több jegygyűrűt vásárolnak az ékszerboltban. Én csak annyit tudok mondani, túl könnyeken és gyászon: Szép a világ...

(Nagykárolyi Etelka.)

A VÖLGY S A HEGY

Ha én hegy volnék! (sóhajtott a völgy)

Ha én hegy volnék! Milyen isteni

A csillagok szomszédságából

A nagyvilágra tekinteni!

Az a boldog hegy, ott uralkodik

Királyi széke dicső magasán,

Körülövedzi hódolattal

Fejét a felhő tömjénfüst gyanánt.

A kelő nap első sugáriból

Tesz homlokodra arany koszorút,

S a lemenő palástul adja

Rá végsugarainak bíborát.

Ha én hegy volnék! Itt elbújva kell
Áttengenem homályos létemet,
A szomszédig sem láthatok, s a
Szomszédból sem láthatnak engemet...

Ha én völgy volnék! (sóhajtott a hegy)
Ha én völgy volnék! Oh milyen rideg
Ez a magasság, ez a dicsőség,
Amelyet tőlem úgy irigylenek.

Engem talál az első napsugár,
És az utolsó is rajtam ragyog,
És mégis mindig olyan puszta,
És mégis mindig oly hideg vagyok.

Pillangó, harmat, esalogány, virág...
Hiába hívom, egyik sem szeret,
S mi odalenn enyelgő szellő,
Az idefönn csatázó fergeteg.

Ha én völgy volnék! élnék ott alant,
A nagy világtól mélyen rejtve el,
S cserélgetném a boldogságot
A szép tavasz kedves szülöttivel!

(Petőfi Sándor.)

A BOLDOG PESTIEK

Hiába is dícséritek
A szép természetet!
Az tart legföljebb veletek,
Ki rossz gombát evett.
Szegény, szegény falusiak
S kisvárosbeliek!
Mi élünk csak valódilag,
Mi, boldog pestiek!

Lakásunk fényes palota;
Mindent találni benn,
Mit a mesterség adhata,
Hogy legyen kényelem.
Selyem, rugalmas pamlagunk
Lágy hintaként remeg;
Egész török basák vagyunk,
Mi, boldog pestiek!

És minden nap véghez viszünk
Nagy epikuri tort,
Hol étket és italt nekünk
Száz cifra szolga hord;
Míg a zenének hangjai
Vigan fölzengenek,
Lelkünk elandalítani,
Mi, boldog pestiek!

Hát a színház? A táncterem
És több efféle hely?
Kapunk alatt hintó terem,
S mint a villám visz el.
Igy múlik éjünk és napunk,
Nines hijja semminek,
Míg végre csődöt nem kapunk
Mi, boldog pestiek!

(Petőfi Sándor.)

VASÁRBAN

Gyékényes, abroncsos alföldi szekér,
Honnan cipel a sors — s e három egér?
Hoztál-e pirosló új búza-magot?
Mezők üde lelkét; friss széna-szagot?

Odakünn már, ugy-e, megért a kalász?
Rét gyapja lenyírva; foly a takarás;
Boglyák tetejéről egy-egy suta gém
Néz szét aratóknak vidám seregén?

Rég nem látta bizony vidámnak e nyájt,
Minden nyara — új seb — s régire fáj;
De talán most e nagy messzi-jószág
Aldást hoz az egyszer; Szép Magyarország.

Legyen is, legyen is megáldva e föld
— Isten maga telke — mint rég ezelőtt,
Mikor én a „markot hajtani“ kezdtem,
S nem sikerült, bár hogy s mint igyekeztem.

Igy — vézna, ügyetlen testi dologra —
Adtam fejem a böles tudományokra,
Barázda helyébe szántván sorokat,
— Nem kérkedem ezzel, mert azt se sokat.

De, hogy a mezőt, az anyatermészet
Kebelét elhagytam, sajog egy érzet,
Holtig sajog itt benn, — s tüzesebben vér
Láttodra, te búzás alföldi szekér.

(Arany János.)

A pénz ördöge.

Szeretném, ha helyes nézeteid volnának a pénz értékéről.
Pénz nélkül nem lehet megélni, az biztos, de viszont csak a
pénzért élni nem emberi élet, az is biztos. Pénzhajhászás
nem lehet emberi élet célja, mert hiszen a pénz csak eszköz az
élet magasabb javainak megszerzéséhez.

Egy dúsgazdag ember így nyilatkozott halálos ágyán:
„Negyven évig mint valami rabszolga, úgy dolgoztam, hogy
vagyonomat összegyűjtsem, életem hátralévő részét pedig arra
fordítottam, hogy vagyonomra, mint valami detektív őrköd-
jem, és mit kaptam mindezért? Kosztot, lakást és ruhát.“ Igaza
van Szent Bernátnak: „A vagyont fáradsággal szerezzük, gond-
dal őrizzük és fájdalommal veszítjük el.“

„Ne hidd, hogy hatalom, dicsőség, fény, pompa boldogítanak.
A tenger el nem oltja szomjad, hanem csak a tiszta kis patak.“

(Reviczky Gyula.)

Hát nem szabad gyűjteni vagyont tisztességes módon sem? Hogyne volna szabad! Hanem akinek nagy vagyon van kezében, annyi jót tehet szenvedő embertársaival, hogy nem lehet őt a bűntől felmenteni, ha azt a jót tenni elmulasztotta! Nemcsak a nemesség kötelez, hanem a gazdagság is, kötelez a segítségre, adakozásra.

Egy gazdag embert, aki a legnagyobb szegénységből küzdött fel magát, megkérdezték, hogyan jutott annyi vagyonhoz. A gazdag így válaszolt: „Atyám jól a fejembe verte, hogy ne játsszam előbb, míg munkámat el nem végeztem, s ne adjam ki a pénzt, míg meg nem végeztem, s ne adjam ki a pénzt, míg meg nem keresem.”

Egyszerűnek látszó szavak, de mély bölcsesség rejlik bennük. El nem költeni pocsékolva olyan pénzt, melyet nem te szereztél! Míg az ember más pénzét költi, önállónak, férfinak nem mondható. Persze diákoknál ez nem lehet máskép. Természetes, hogy ők a szüleik pénzéből élnek. De akkor azon legyenek, hogy egyetlen egy fillért fölöslegesen ki ne adjanak. Hasonlóképp ne vásárolj semmit hitelbe, azaz ne adj ki olyan pénzt, amely csak holnap, vagy holnapután lesz a tied.

Mindig kevesebbet költs, mint amennyi a jövedelmed. Sok ember nem azért elégedetlen, mert nincs jövedelme, hanem mert igényeit nem tudja lefokozni. Gazdag magyar földesurak, hatalmas vagyon urai lettek földönfutó szegényekké, mert ezt az egy szabályt nem tartották be. S nem akarták elhinni, amit Scott Walter mondhat egyik történelmi alakjával: „Több lelket végzett ki a tompa pénz, mint ahány testet az az éles kard.” És viszont közepes jövedelmű emberek tudnak tisztességesen, gond nélkül megélni, ha ismerik a takarékoság művészetét.

Sok fiú van, aki nem tud bánni a pénzzel. Ha cukrászdát, fényképészeti vagy sportüzlet, bélyegkereskedés vagy mozi előtt megy el s pénz van a zsebében, nem bír magával. Az ilyennek hiába lesznek felnőtt korában milliós jövedelmei, soha elégedett nem lesz és soha pénze nem lesz, mert minden vagyon úgy elolvad kezében, mint a napsütésre tett hó.

(Tóth Tihamér.)

Segítsünk az inségeseken!

Leánykő.

Elt valaha Tokaj közelében egy hatalmas és gazdag úr. Annyi vára és annyi uradalma volt, hogy maga sem tudta: hány. A legszebb vára Tokaj mellett állott. Aranyból épült az alapja, gyémánt a fala, ezüstből a födele. Ennek a hatalmas és gazdag úrnak csak egyetlenegy leánya volt. De az olyan szép volt, mint a ragyogó csillag. Ám a szíve keményebb volt a kőnél.

Nagy vigasságra készülődtek egyszer a tokaji fényes palotában. Aranyos, bársonyos hintókon jöttek a vendégek az ország minden részéből. Annyian voltak már, hogy alig fértek a várban. A várúr szép leánya legszebbik ruháját vette magára. Csak úgy csillogott, ragyogott a sok aranytól és gyémánttól.

De mielőtt a vendégek közé ment volna, még egyszer meg akarta nézni magát a tükörben. Csakhogy a tükör kissé magasan volt. Tetőtől talpig nem láthatta meg magát benne. Körülnézett hát, hogy mire álljon. Három nagy debreceni kenyér volt az egyik sarokban. Valamelyik inas felejtette ott őket a nagy sürgésben-forgásban. A kőszívű leány a három kenyeret a tükör elé vitte s egymásra rakta. Azután ráállott a legfelsőre, úgy nézegette magát a tükörben.

Ahogy ott gyönyörködött a maga szépségében, megnyílt az ajtó. Egy koldús lépett be rajta.

— Adj egy falat kenyeret, Isten nevében kérek! — szólt könyörögve a leányhoz.

— Takarodjál, hitvány koldús! Hogy mersz háborgatni, mikor én bálba készülök? — kiáltott haraggal a leány.

— Csak egy falat kenyeret kérek, ma még nem ettem — könyörgött ismét a koldús.

— Takarodj, nincs kenyér!

— Hátha nincs, — felelte a koldús — válj kővé azzal együtt, amin állsz!

Azzal a koldús elment. A leány pedig ott maradt a kenyéren kővé meredten. Vártak rá sokáig a vendégek, de hiába.

Nagysokára bementek a szobájába. S im, — csodák csodája! — ott állt a leány kővé váltan a kővé vált kenyerek tetején.

A vendégek riadtan menekültek a várból. A hatalmas és gazdag úr is elhagyta tokaji várát. Nem mert benne lakni többet. Lassanként aztán elpusztult a fényes vár. Csak a kővé vált leány maradt meg belőle.

(Népmónda.)

Pattog a tűz . . .

A gesztenyés nénike fázósan bújik barna nagykendőjébe és ujjatlan kesztyűbe rejtett bütykös ökleit ki-kiteregeti a gesztenyesütő kályhácska parazsa fölé. Erős foga van a decemberi szélnek, kegyetlenül belemar a lenge öltözetbe és bebújik a meleg kabátok résein is. Ilyenkor mindenki a pattogó tűzhely mellé húzódik és igyekszik az ablakon keresztül örvendezni az első hópihéknak.

Mert ahogy azt minden ősszel megírják a napilapok színes cikkirói: „Az első hónap mindenki örül...”

Örülünk az égből hulló fehérségnek, amely gyönyörű jelképe a szívet felvidító égi tisztaságnak. És örülünk a pattogó tűz drága hangulatának, amely gyermekkori meséink alakjait festi az alkonyi szürkület homályos falaira.

Biztonságban érezzük magunkat otthon és még a leglármásabb életű embert is elfogja néhány percre a csendes, boldog öröme: „Az én házam az én váram.”

Milyen kényelmetlen és szomorú dolog ilyenkor azokra gondolni, akiket sehol sem vár meleg szoba, pattogó kályha, biztonságos, édes otthon. Nemcsak a nyomortanyák sivár életű szegény emberei tartoznak ide, hanem azok a jól öltözött fiatal emberek, magányos életű nők is, akik kávéházakba, könyvtárakba menekülnek, hogy elfelejthessék az otthon, a meleg otthon hiányát. Akik dohányfüstös levegőben töltik el szabadidejüket és mikor már véglegesen haza kell menniök, sietve bújnak fűtetlen szobájuk jeges tapintású ágyneműje közé.

Pedig milyen sokan vannak!... Az otthontalanok, magányosan küzdő emberek, akiknek egyetlen vigaszuk az, hogy: „Bujdosunk a földi téreken...”

Akiknek szomorú sorsán nem lehet egy kis gyűjtéssel, vagy alamizsnával segíteni, mert nem is tudunk róluk. Gondosan titkolják, tagadják magányosságuk sivárságát.

Ilyenkor, mikor az első hópihéknak örvendünk, jusson egy gyöngéd, testvéri gondolatunk ezeknek, akik nem ismerik a családi tűzhely melegének boldog békességét. Nyissuk meg otthonunkat előttük és engedjük nekik is egy kicsit pattogó tűzhelyünk fényéből, melegéből. Hadd üdüljenek fel az otthon, -- „az édenkert kései sugára” mellett.

B. Csürös Emília.

A balatoni kecskekörmök.

A tatárpusztítás idejéből sok monda maradt fenn és él mai nap is a magyar nép ajkán. Ilyen többek között az itt következő.

A saájoparti szerencsétlen ütközet után, melyben a tatárok a magyar sereg legnagyobb részét lekaszábolták, futott mindenki, aki futhatott a szörnyű ellenség elől. A király, IV. Béla

csak nagy nehezen menekülhetett el a borzasztó mézszárlás színhelyéről, s álrühában sietett az ország nyugati határa felé, hogy hazája megmentésére segítséget keressen a külföldön. Kíséretében csak két ifjú hű apródja volt. A Dunántúl járt már a menekülő kis csapat, s a Balaton partjára érkezett. Éppen déltájt járt az idő, s a király éhségről panaszkodott kíséretének. Utravalóról nem gondoskodhattak a menekülők; elég volt, ha életüket megmenthették. Az országútakat és községeket meg, hol ennivalót kaphattak volna, szándékosan kerülték, mert nem tudták, nem kelt-e már a Dunán is át az üldöző ellenség egy-egy csapatja.

Fájt a szíve az ifjaknak, hogy éhezni látták szeretett királyukat. Saját éhségüket nem érezték; jobban kínozták őket annak tudata, hogy a még tegnap hatalmas király ma már szegényebb az utolsó koldúsnál. Töprengésükben az egyik apród egy pásztorembert pillantott meg, aki vígan fütyörészve legeltette kecskenyáját. Az apród, társát a király mellett hagyva, odasietett a pásztorhoz, elmondván neki, hogy szegény utas és megéhezett, s egy kis ennivalót kért tőle. A pásztor fősvény ember volt, és különben is fogytán volt már a maga elemózsiája is; azt válaszolta tehát az ifjúnak, hogy nem adhat, mert magának sincs, néhány nap óta ő is csak gyökéren-min tengődik. Az ifjú látta, hogy ez nem igaz beszéd; meghazudtolta ezt az állítást a pásztor arca, mert majd kicsattant az egészségtől és a jóléléstől. Elmondta tehát a pásztornak a dolgot úgy, amint volt, gondolván, hogy ez nem fogja hatását eltéveszteni. A pásztor hitte is, nem is a beszédet: a szörnyű romlást, a király futását, éhezését, s hogy végkép lerázza magáról az esdeklő apródot, átkozódáshoz fordult s így szólt: „Vesszen egész nyájam a Balatonba, ha csak egy falat kenyerem is van!”

Az apród üres kézzel indult vissza a királyhoz, de a pásztor is megfogta saját átka, mert alig mondta ki a föntebbi szavakat, a kecskenyáj gyors szökéssel a tó felé indult; nem használt semmi terelgetés, a kecskék egytől-egyig a Balatonba ugráltak, s nyomtalanul eltűntek annak vizében. Így bűnhődött a fősvény ember fukarságáért. E kecskék kővé vált körmeit hányja ma is a partra a haborgó Balaton hulláma.

(Néprege.)

Necsak tudd a jót, hanem tedd is.

A jó szó az ellenséget is kibékíti.

Aki mással jót tesz, magának keres.

Aki bottal köszön, annak doronggal felelnek.

Rossz tanácsadó a harag.

A bűvös cipó.

Édesapját már régen eltemették, édesanyját valami szerencsétlenség érte, ő sem jött haza többé. Szegény gyermek egyedül maradt ezen a világon. Egyetlen öröksége volt, amit édesanyjától hallott mindig; Imádkozz és légy jó, gyermekem, akkor megsegít a jó Isten!

Mióta árvaságra jutott, bizony abból éldegélt, amit jó emberektől kapott. Cipőjéből már kikukucsált a lába, vékonyka kabátján átsétált a szél s még ha legalább kenyerere lett volna... de az is csak olykor-olykor volt... akkor is kibugygyantak könnyei a kapott alamizsnára... Hej, nehéz élete van az árvának!

Egyszer is szomorúan indult kenyér után. Egy öreg néni kével találkozott.

— Miért sírsz, kis fiam? — kérdezte tőle a néni.

— Hogyne sírnék, jó néni, mikor se apám, se anyám, se ruhám, se ennivalóm.

— Hát ha segítsz nekem ezt a csomagot hazavinni, kapsz tőlem kenyeret.

Jóska nagy örömmel vitte haza a nagy csomagot. Mikor a ház kapujába értek, az öreg néni kendője alá nyult, s onnan egy kerek cipót adott át Jóskának.

— Lakjál jól belőle, te szegény kis árva! — mondotta.

Jóska egyedül maradt, kezében az illatos, ropogós cipóval. Alig mert törni belőle, annyira örült neki! A saját munkájával szerezte, nem ajándék!

Már éppen ketté akarta törni, mikor egy szegény kisleány jött vele szemben. Nem szólt semmit, csak látta, hogy szeme rátapad az ő cipójára s úgy nézi, nézi, szinte le sem veszi róla a tekintetét.

— Te is árva vagy? — kérdezte meg tőle Jóska.

— Édesapám beteg, édesanyám meghalt már régen... — szólt a kisleány.

Jóska szó nélkül kettétörte cipóját s egyik felét átadta a szomorúszemű leánykának, a másikat eltette a zsebébe, azzal tovább ment.

Mikor megint megéhezett, ismét elővette a félcipót. Nézegette, aztán hogy két nagy könnyesepp gördült kenyerére, beléharapott... De fogai megálltak a kenyér héjánál... mert előtte néhány lépésnyire egy öreg nénike ült s nézte őt nagy szemekkel.

Jóska nem tudott harapni többé. Odament hozzá, megkérdezte:

— Éhes, nénikém? Szívesen adok, ha nem evett még...?

A jó asszony nem szólt semmit, csak megindultak könnyei.

Jóska hát elfelezte a félcipót s most már a negyeddel ballagott tovább. Szomorú lett s arra gondolt, hogy íme, elosztogatja a cipóját, s még maga sem evett. Már éppen elhatározta

magát, hogy most aztán megeszi maradék kenyerét, még mielőtt azt is elosztogatná, amikor...

Az egyik ház ablakából keserves sírás ütött a fülébe. Megállott. Mi az, ki sír és miért olyan erősen?

— Edesanyám, miért nem hoz haza apuka kenyeret? Olyan éhes vagyok... már két napja nem láttunk kenyeret sem... — sírdogáit valami apróság a pincelakásban.

Hát ez is? -- hökkölt vissza Jóska. Hát itt sem látták a kenyérnek színét sem két nap óta? Bizonyosan valami kisleányka lehet az éhező. De hirtelen arra gondolt, hogy ő maga sem evett már régen, miért adna ő, hiszen már kétszer is megfelezte cipóját, neki is joga van a maradékhoz!

Már éppen elővette zsebéből a negyedrészes cipót, amikor egyszerre fülébe csengtek édesanyja szavai: Imádkozz és légy jó gyermek, akkor megsegít a jó Isten...

Hirtelen elhatározással bekopogott az ablakon:

— Kisleány, gyere, adok egy darab kenyeret... — szölt be a pincébe.

Éhesen, de valami nagy melegséggel szívében lépegetett tovább a néptelen utcán. Mintha megjelent volna előtte jó édesanyja arca s mintha mosolygott volna rá.

— Jól tettem édesanyám? — kérdezte magában.

Igy jutott el a város másik felére. Egyszer hirtelen megállott. Az előtte levő ablakban ezt olvasta: Egy jó házból való fiú tanoncnak felvétetik.

Bekopogott, elmondta, hogy árva fiú, egyedül áll, szívesen vállal minden munkát. Felvették, kifutó lett, majd nemsckára inas, végül segéd és tiz év múlva már a maga műhelyében mesélte el inasainak a saját élete történetét s intette őket arra, hogy nincsen olyan szegény, aki a nálánál is szegényebbnek adni nem tudna.

Ez a bűvös cipó titka! Hej, ha minden ember találkozna egyszer ezzel a cipóval!...

Ismeretterjesztő előadás.

Az ólombetű hatalma.

Amikor a kenyeret megszegjük és áldást mondunk rá, — akkor ünnepeljük a szántóvető munkáját: a gesztust, amely marékkanal szórja a reményt a barázdába; ünnepeljük az ekevasat, a boronát, a kasza lendületét. Gondolunk a marokszedőre, a cséplőgép munkásaira, a molnárra, a kenyeret dagasztó háziasszony kezemunkájára.

Ha könyvet veszek a kezembe, eszembe jutnak az ólombetű művészei és mesteremberei, akik megszülik a gondolatot, s akik testet adnak neki, felöltöztetik, csinosítják s gondoskodnak róla, hogy eljusson oda, ahol hivatását betöltheti.

A betűnek hivatása van s hatalma szinte lemérhetetlen. Az igénytelen, körbehajló, vagy szögletbetörő vonalak ereje messze túlszárnyalja a kard, a puská, az ágyú, a tank erejét. A betű öl és életet.

Valamikor, amidőn az írás még kevesek tudománya volt, a nagy tömegek babonás tisztelettel néztek a betűre. Mágikus betűk, varázsserejű eszköznek tartották, amelynek közvetítésével magasabbrendű szellemek szólnak a papokhoz, írástudó bölcsesekhez.

A középkor nem csalódott. A betű csakugyan mágikus varázsjel, — magasabb világok titokzatos kulcsa.

A betű ereje örök és elpusztíthatatlan. A kard a karra! együtt lehanyatlik, a puská örökre elhallgat; a tank vakon tapogatódzik s végül is megáll, megbénul. Az ólombetűk sorfala legyőzhetetlen: — s nem a test, hanem a lélek ellen tud harcolni. Ha megbontják, szétszórják, — a következő per c ujra-szüli hatalmát.

A betű az érzés, a gondolat, az akarat teste. S ez a test éppoly halhatatlan, mint maga a gondolat, a lélek. A betű konzerválja mindazt, amit az emberiség nagy szellemei alkotnak. A betű őrzi számunkra Isten törvényeit, Krisztus hegyi beszédét, a szavakat, amelyekkel a szeretet csodatetteit kísérte. A betű testében lakik Aristoteles tudománya, Homéros ihlete, a mi Madáchunk, Petőfink, Arany Jánosunk nemzetnevelő vajdása, lelkesedése, hite, öröme, bánata. A betű tud szívét tisztítani, rajongást kelteni. Nagy elhatározásokra, hősi tettekre indít. S a betű tud sötét bűnöket szűlni, fegyvert kovácsolni a becsület, a tisztaság ellen; tud gyűlöletet szítani, alacsony ösztönöket fölkorbaécsolni.

A betű az üdvösség kulcsa s a pokol kilincse egyszerre. Szerepét nem szabad lekicsinyelni. Aki lelkeket nevel, aki társadalmak, népek sorsát akarja befolyásolni, — az író, a pedagógus, a pap, a politikus, a szónok legyen tisztában az ezer-

arcú betű természetével. Tudnia kell, hogyan hajtsa magasabb célok szolgálatába s hogyan védekezze ellene.

Miben áll a kis ólombetű ereje?

Millió és millió példányban ujjaszüli önmagát s eljut mindenhová. Megnyílik előtte a szív, kopogtat a koponyák falán s beereszti őt. Varázshatalmával összekapcsolja a szét-szórt milliókat. Egy-érzésű, egy-gondolatú, egy-akaratú testvérekké teszi azokat, akik sohase látták egymást, s akiket ezen-túl közös célok lelkesítenek. A nemzeteket nem az országhatár fogja egybe, hanem a nyomtatott betű. A világon szétszórva élő németeket öntudatos egységbe fogja össze a német könyv, a német újság; — az ólombetű, amelyben német önérzet s német lélek lakik.

A magyar betű mindig ott állt a magyar kard mellett s megvívta a maga élet-halál harcát az idegen betű tollakodó, hódító ereje ellen. S a magyar jövődő üres ábránd és szertefoszlik, ha a magyar politikai és gazdasági küzdelmekből nem veszi ki részét a magyar betű is; az ezeréves magyar lélek apró, halhatatlan, mindig győzedelmes katonája. Mikor Európá-szerte még nemzetközi eszmék uralkodtak s a vallás egységöbe föloldódtak a különféle nemzetek: — a mi költőink már fölismerték a magyar betű, a magyar irodalom különleges szerepét. A nemzetközi himnuszok magyar énekké alakultak át s a templomokban Szent László harcáról, a törökön aratott győzelmekről, Mátyás királlyá választásáról énekelünk.

Tételemet igazolja a mohácsi katasztrófa, amelynek a végzetes tragikumát csak a magyar ólombetű tudta ellensúlyozni. A mohácsi vésszel szinte egyidőben terjed el a könyvnyomtatás. Mintha Isten gondoskodott volna betű-katonáinkról. A nyomtatott betű szétvitte az ország minden részébe a költők hazafias fájdalma, a jövőbe vetett hit erejét, a lelkesítő ígét, — a szétesett nemzet-test lelkét: az önbizalmat és az összetartást. Ilsvai Toldija, a magyar erő imponáló típusa föl-támad és bekopogtat a kétségbeesettekhez, mintha mondaná: Ne féljete, az én erőmet örököltéte! Tinódi históriás énekei fölérnek egy jól fölszerelt hadsereggel. Példát mutatnak a hősi elszántságra, az önfeláldozásra, a magyar értékek legyőzhetetlen hatalmára, amikor a csüggedők elé állítják Szondi Györgyöt, Losonczy Istvánt, Dobót s a névtelen hősök ezreit.

Nincs terünk arra, hogy a magyar irodalom nemzetnevelő szerepét méltassuk: tudott dolog, hogy a magyar betű határozott céllal áll a haza szolgálatában.

A magyar könyv jelentősége sohasem volt olyan nagy, mint most, amikor alig van más fegyverünk a ránk zúduló idegen hatások, a nemzeti lelket veszélyeztető támadások ellen. Herczeg Ferenc fölveti a kérdést: „Egy ellenséges világ közepette miféle erőben bízhatik a magyarság? A hadseregében? A diplomáciájában? Mindkettő gyenge a világot behálózó ha-

talmi csoportokkal szemben. — A magyarságnak ma egyetlen reális erőforrása van: az akarat és képesség, hogy önálló kultúréletet éljen. Fegyverünk a könyv. A jó könyv pótolja nálunk a tankokat és a repülőket, a könyv vonja meg és védi meg a kulturális határokat.“ S egy-egy magyar könyv külföldi sikere fölér a legtehetségesebb diplomaták munkájával, mert ráeszmélteti a világot értékeinkre s jóbarátokat szerez nekünk.

Sokkal nagyobb azonban a jó magyar könyv szerepe idehaza: hivatása szent és végzetesen fontos. A magyar könyv dönti el a hamis istenek bálványait s gyújt tüzet az igaz Isten oltárán. A keresztény s magyar erkölcs útján juthat el olyan néprétegekbe, ahol eddig zárt ajtókra talált a testvéri jóindulat. A könyv ledönti a válaszfalat, amely elválasztja a várost a falutól, az intelligenciát a föld népétől. A jó könyv fölébreszti népünk lelkében a szunnyadó nemes hajlamokat, emeli színvonalát s bekapcsolja őt a magasabbrendű magyar kultur-közösségbe.

A jó könyv Krisztus nevében jár házról-házra s hirdeti a megtestesülést, életté vált evangéliumot, — lelki kenyér lesz a búzakenyér mellett asztalunkon.

A statisztika szerint még mindig van kétezer magyar község, ahol nincs népkönyvtár s ahová csak elvétve jut el a nyomtatott betű. Pedig a jó könyv fényforrás lehet e falvak szellemi sötétségében. Föltámasztja a betű a multat s megnyitja a nemzeti öntudat, önérzet s a fejlődés gazdag erőforrásait. Megmutatja a fundamentumot, amelyre építenünk kell, hogy jelenünk és jövőnk szilárd legyen. Kinyitja ámuló szemünk előtt a szépségek palotájának a kapuját s hétköznapijainkat átszövi a költészet aranyszálaival.

Meg kell becsülnünk a jó magyar könyvet! A magyar szellemet, a nemzetfenntartó morált, a magyar életet átrendező kultúrát becsüljük meg benne s általa. A könyvnél csak a mindennapi kenyér fontosabb, — de inkább szeljük vékonyabb szeletet a kenyérből, csak hogy a könyvet is odatehessük a napi élet központjába: az asztalunkra.

* * *

Négyszáz év alatt változatos és kalandos életet élt át az olombetű. Uttörő munkát végzett, akárcsak a renaissance konkvisztádorai. Mesgyét kellett vágnia a szellemi élet őserdején át; s úgyszólván lépcsőről-lépésre haladhatott csak előre hódító útján. Az első nyomdák a fegyver szerepét töltötték be. Gondoljunk csak a szekerre szerelhető vándornyomdákra, amelyek egy-egy pincében, bástyafalas templom sekrestyéjében húzódtak meg, hogy a Szentírás vagy egy-egy vallásos vitairat, politikai pamflett napvilágot láthasson.

Az első nyomtatott könyv nem volt jó üzlet. Kazai László Rómából magával hozta Hess András nyomdászt s ez rendezte

Le Budán az első magyar nyomdát. Pártfogói nagylelkűség áll az első könyvek mögött, s ez a mecénás-kultusz még a XVIII. sz.-ban is a nyomtatott betű érvényesülésének a titka. A pártfogó anyagi támogatása többféle motívumból eredt: öszinte lelkesedésből, hazaszeretetből, nem ritkán hiúságból. Az ú. n. szubvenció nélkül elsorvadt volna a nyomtatott betű, amelynek abban az időben a mesteremberei is nagyírú tudósok voltak. Háromszáz évvel ezelőtt egy protestáns kiadó egy könyv első kötetének a jövődelméből akarta előteremteni a második kötet költségeit. A vállalatot csak mecénásai menthették meg a bukástól.

Az írói tiszteletdíj sem tekinthet vissza nagy multra, ha csak honoráriumnak nem vesszük azt az összeget, amelyet a mecénások a könyv ajánlószoraiban megnyilatkozó hódolat ellenértékéül a szerzőnek juttattak. Így kapott Ferdinánd királytól Tinódi Sebestyén 50 forintot, Szenczi Albert Rudolf császártól ugyanannyit.

Megható idealizmus, önzetlenség, áldozatkészség előzi meg egy-egy magyar könyv megjelenését évszázadokon át. A XVIII. sz. végén az ólombetű évről-évre szélesíti a szellem birodalmának területét. 1787-ben már huszonkilenc nyomda működik hazánkban. Ez a szám harminc év alatt 50-re emelkedik évi huszonöt millió ív papír fogyasztással. Mégis mit látunk? A nagy magyar írók még mindig mecénásokra vannak utalva; a legritkább eset, hogy a kiadó *ingyen* vállalja műveik kinyomatását! Berzsenyi Dániel halhatatlan ódái nem találtak kiadóra, pedig országos híré szerzőjük nem kért honoráriumot. Katolikus kis papok gyűjtőívek útján szedték össze a szükséges összeget. A *Zalán futása*-ra 88 előfizető jelentkezett. Kazinczy Klopstock „Messiás”-ának fordítására mindössze 15 előfizetőt tudott szerezni. Nem is valósult meg a kiadás. Általános volt a panasz, hogy magyar író van elég, de a magyar remekműveknek nincs kiadójuk és olvasóközönségük. Az írók barátaik útján helyezték el könyveik példányait. Kazinczy levelei bepillantást adnak a magyar ólombetű szomorú sorsába. Csokonai költői pályája mecénások után való futkosás.

A magyar könyv sorsa a XIX. sz. második felében jóra fordult. Szilágyi S. tízkötetes Magyar Történetét már 20.000 példányban nyomták s írói honorárium s illusztrációk díjazása címén 130.000 koronát fizettek ki. Jókai összegyűjtött munkáinak a száz kötetéért százezer koronát kapott.

A világháborút követő összeomlás nemcsak az országot darabolta szét, hanem a nemzet lelkét: művészetét, irodalmát is megtépázta, fejlődésében visszavetette. Pedig az ideális szempontokon kívül ezer és ezer magyar ember anyagi érdeke is megköveteli, hogy a magyar könyv érdeklődésünk középpontjába kerüljön.

Amíg a jó könyv a szerző „tollától” eljut az olvasóig, — igen sok honfitársunknak ad mindennapi kenyeret.

A kézirat a nyomdavállalat igazgatóján át eljut a házi cenzorhoz; majd az illusztrátor veszi munkába, hogy hatását rajzaival fokozza. A rajz a cinkografus műhelyében mozgósítja a kémiát a cink és réz közvetítésével bekapcsolódik a fémgyártásba. Alkalmat ad a fényképészeknek a munkára. — A kéziratot a nyomdász kiszedi, — ma már nagyrészt szedőgépen. A „tördelő“ lapokba rakja szét a hasábokat, a nyomda házi művésze megtervezi a könyv külső alakját, a címlapot. Menynyí kézen megy át, amíg eljut a könyvkötőhöz! Közben megjárta a fűzőtermet, átsiklott a hajtogatógép hengerei között, odasímult a vágógép hatalmas kései alá. A könyvkötő műhelyében ismét több iparág torkollik.

A könyv születése számtalan ember számára jelent munkaalkalmat. Az asztala fölé hajló író tollának seregését vidám reménnyel figyelik: a nyomdász, a cinkografus, a gépmester, az ólombányák és papírgyárak mérnökei és munkásai; a rajzoló, a rikkancsok, a könyvkereskedők, — sőt a vállalatok gépírókisasszonyai, hordárai, csomagolói; a kereskedő, aki a fotóriporter számára a lemezt, az író számára a tollat és ceruzát, az írógép számára a szalagot és festéket szállítja. S mindezek mögött családok állnak: mosolygó feleség, melegszerű gyermekek, akik az apa keresetéből élnek, ruházkodnak s iskolákban képezik önmagukat a jövő feladataira.

A betű művészei és munkásai szinte elképzelhetetlenül nagy táborot alkotnak: — s ezek mind attól a kis, szögletes talpazaton álló, görbe vagy egyenes vonalkától, az ólombetűtől várják a kenyeret, a húst, ruhát, a boldog családi fészket, a szórakozást: a földi élet megszépítését.

Bizony, nem szabad elhanyagolnunk a magyar könyvet!

(Dr. Radványi Kálmán.)